Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 16ης Ιουλίου 2020*

«Προδικαστική παραπομπή – Παραδεκτό – Άρθρα 63 επ. ΣΛΕΕ – Ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων – Άρθρα 107 επ. ΣΛΕΕ – Κρατικές ενισχύσεις – Άρθρα 16 και 17 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Επιχειρηματική ελευθερία – Δικαίωμα της ιδιοκτησίας – Κανονισμός (ΕΕ) 575/2013 – Απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για τα πιστωτικά ιδρύματα και τις επιχειρήσεις επενδύσεων – Άρθρο 29 – Κανονισμός (ΕΕ) 1024/2013 – Άρθρο 6, παράγραφος 4 – Προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων – Ειδικά καθήκοντα τα οποία έχουν ανατεθεί στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) – Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 241/2014 – Ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα για τις απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων για ιδρύματα – Εθνική νομοθεσία η οποία θέτει ανώτατο όριο ενεργητικού για τις λαϊκές τράπεζες που έχουν συσταθεί υπό τη μορφή συνεταιριστικών εταιριών και επιτρέπει τον περιορισμό του δικαιώματος των αποχωρούντων εταίρων σε εξόφληση των μετοχών τους»

Στην υπόθεση C-686/18,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας, Ιταλία) με απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2018, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 5 Νοεμβρίου 2018, στο πλαίσιο της δίκης

OC κ.λπ.,

Associazione Difesa Utenti Servizi Bancari Finanziari Postali Assicurativi – Adusbef,

Federazione Nazionale di Consumatori ed Utenti – Federconsumatori,

PB κ.λπ.,

QA κ.λπ.

κατά

Banca d'Italia,

Presidenza del Consiglio dei Ministri,

Ministero dell'Economia e delle Finanze,

παρισταμένων των:

Banca Popolare di Sondrio ScpA,

Veneto Banca ScpA,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

Banco Popolare – Società Cooperativa,

Coordinamento delle associazioni per la tutela dell'ambiente e dei diritti degli utenti e consumatori (Codacons),

Banco BPM SpA,

Unione di Banche Italiane – Ubi Banca SpA,

Banca Popolare di Milano,

Amber Capital Italia SGR SpA,

RZ κ.λπ.,

Amber Capital UK LLP,

Unione di Banche Italiane – Ubi Banca ScpA,

Banca Popolare di Vicenza ScpA,

Banca Popolare dell'Etruria e del Lazio SC,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot, πρόεδρο τμήματος, R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), Αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, M. Safjan, L. Bay Larsen και N. Jääskinen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Hogan

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– οι OC κ.λπ., εκπροσωπούμενοι από τους F. Capelli, F. S. Marini και U. Corea, avvocati,

– η Banca d'Italia, εκπροσωπούμενη από την D. La Licata και τους M. Perassi και R. D'Ambrosio, avvocati,

– η Banca Popolare di Sondrio ScpA, εκπροσωπούμενη από τον G. Tanzarella, την M. A. Sandulli και τους P. Mondini και C. Tanzarella, avvocati,

– η Unione di Banche Italiane – Ubi Banca SpA, εκπροσωπούμενη από τους G. Lombardi και G. de Vergottini, avvocati,

– οι Amber Capital Italia SGR SpA και Amber Capital UK LLP, εκπροσωπούμενες από τους G. Sciacca και P. Cardellicchio, avvocati,

– η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον P. Gentili και την G. M. De Socio, avvocati dello Stato,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους V. Di Bucci και H. Krämer καθώς και από την A. Steiblytė,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 11ης Φεβρουαρίου 2020,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3, των άρθρων 63 επ. καθώς και των άρθρων 107 επ. ΣΛΕΕ, των άρθρων 16 και 17 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), του άρθρου 29 του κανονισμού (ΕΕ) 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 (ΕΕ 2013, L 176, σ. 1), του άρθρου 6, παράγραφος 4, του κανονισμού (ΕΕ) 1024/2013 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 2013, για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων (ΕΕ 2013, L 287, σ. 63), καθώς και του άρθρου 10 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 241/2014 της Επιτροπής, της 7ης Ιανουαρίου 2014, για τη συμπλήρωση του κανονισμού 575/2013 όσον αφορά τα ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα για τις απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων για ιδρύματα (ΕΕ 2014, L 74, σ. 8).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο τριών ενδίκων διαφορών μεταξύ, όσον αφορά την πρώτη, αφενός, των OC κ.λπ. και, αφετέρου, της Banca d'Italia (Τράπεζα της Ιταλίας) και της Presidenza del Consiglio dei Ministri (Προεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου, Ιταλία), όσον αφορά τη δεύτερη, αφενός, των Associazione Difesa Utenti Servizi Bancari Finanziari Postali Assicurativi – Adusbef, Federazione Nazionale di Consumatori ed Utenti – Federconsumatori και PB κ.λπ. και, αφετέρου, της Τράπεζας της Ιταλίας, της Προεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου, καθώς και του Ministero dell'Economia e delle Finanze (Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, Ιταλία), και, όσον αφορά την τρίτη, αφενός, των QA κ.λπ. και, αφετέρου, της Τράπεζας της Ιταλίας, με αντικείμενο πράξεις της Τράπεζας της Ιταλίας στο πλαίσιο της αποστολής της περί προληπτικής εποπτείας των ιταλικών λαϊκών τραπεζών.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 575/2013

3 Η αιτιολογική σκέψη 7 του κανονισμού 575/2013 αναφέρει τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να περιέχει τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για τα ιδρύματα που αφορούν αποκλειστικά τη λειτουργία των αγορών τραπεζικών και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και στοχεύουν στη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας των φορέων που δραστηριοποιούνται στις εν λόγω αγορές, καθώς και σε ένα υψηλό επίπεδο προστασίας επενδυτών και καταθετών. […]»

4 Κατά το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού αυτού, ο κανονισμός θεσπίζει ενιαίους κανόνες που αφορούν τις γενικές προληπτικές απαιτήσεις τις οποίες πρέπει να τηρούν όλα τα ιδρύματα που εποπτεύονται δυνάμει της οδηγίας 2013/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της

26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με την πρόσβαση στη δραστηριότητα πιστωτικών ιδρυμάτων και την προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων, για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/87/ΕΚ και για την κατάργηση των οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ (ΕΕ 2013, L 176, σ. 338), σε σχέση με τις απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων, τις απαιτήσεις περιορισμού των μεγάλων ανοιγμάτων, τις απαιτήσεις ρευστότητας, τις απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων, τη μόχλευση και τις απαιτήσεις δημοσιοποιήσεως.

5 Δυνάμει του άρθρου 26, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', του εν λόγω κανονισμού, τα κεφαλαιακά μέσα αποτελούν στοιχεία κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 των ιδρυμάτων, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 28 ή, κατά περίπτωση, στο άρθρο 29 του ίδιου κανονισμού,

6 Το άρθρο 28 του κανονισμού 575/2013, το οποίο επιγράφεται «Μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1», προβλέπει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«1. Τα κεφαλαιακά μέσα χαρακτηρίζονται ως μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 μόνο εφόσον πληρούνται σωρευτικά οι κατωτέρω προϋποθέσεις:

[…]

ε) τα μέσα είναι αόριστης διάρκειας·

[…]».

7 Το άρθρο 29 του κανονισμού αυτού, το οποίο επιγράφεται «Κεφαλαιακά μέσα που εκδίδονται από αλληλασφαλιστικές ενώσεις, συνεταιριστικές εταιρείες, ταμιευτήρια και παρόμοια ιδρύματα», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κεφαλαιακά μέσα που εκδίδονται από αλληλασφαλιστικές ενώσεις, συνεταιριστικές εταιρείες, ταμιευτήρια και παρόμοια ιδρύματα είναι αποδεκτά ως μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 μόνο εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 28 με τις τροποποιήσεις που απορρέουν από την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

2. Οι κατωτέρω προϋποθέσεις πληρούνται όσον αφορά την εξόφληση των κεφαλαιακών μέσων:

α) εκτός εάν απαγορεύεται δυνάμει της ισχύουσας εθνικής νομοθεσίας, το ίδρυμα δύναται να αρνηθεί την εξόφληση των μέσων·

β) σε περίπτωση που το ίδρυμα απαγορεύεται να αρνηθεί την εξόφληση των μέσων δυνάμει της ισχύουσας εθνικής νομοθεσίας, οι διατάξεις που διέπουν τα μέσα δίνουν στο ίδρυμα τη δυνατότητα να περιορίσει την εξόφλησή τους·

γ) η άρνηση εξόφλησης των μέσων ή ο περιορισμός της εξόφλησής τους, ανάλογα με την περίπτωση, δεν συνιστά αθέτηση υποχρέωσης του ιδρύματος.

[…]

6. Η [Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ)] καταρτίζει σχέδια ρυθμιστικών τεχνικών προτύπων προκειμένου να διευκρινίσει τη φύση των περιορισμών της εξόφλησης που είναι απαραίτητοι σε περίπτωση που το ίδρυμα απαγορεύεται να αρνηθεί την εξόφληση των μέσων δυνάμει της ισχύουσας εθνικής νομοθεσίας.

[…]

Εξουσιοδοτείται η Επιτροπή να εγκρίνει τα ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα που προβλέπονται στο πρώτο εδάφιο σύμφωνα με τα άρθρα 10 έως 14 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών), την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 716/2009/ΕΚ και την κατάργηση της απόφασης 2009/78/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ 2010, L 331, σ. 12)].»

8 Το άρθρο 30 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Συνέπειες της παύσης ικανοποίησης των προϋποθέσεων αναγνώρισης για τα μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1», έχει ως εξής:

«Σε περίπτωση που δεν πληρούνται πλέον οι προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 28 ή, κατά περίπτωση, στο άρθρο 29, για ένα μέσο κεφαλαίου κοινών μετοχών της Κατηγορίας 1, ισχύουν τα εξής:

α) το μέσο παύει αμέσως να είναι αποδεκτό ως μέσο κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1,

β) η διαφορά από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο που αφορά το εν λόγω μέσο παύει αμέσως να αναγνωρίζεται ως στοιχείο κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1.»

Ο κανονισμός 1024/2013

9 Ο κανονισμός 1024/2013, σύμφωνα με το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, αυτού, αναθέτει στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ειδικά καθήκοντα σχετικά με τις πολιτικές προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων, με σκοπό να συμβάλει στην ασφάλεια και την ευρωστία των πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς και στη σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση και σε κάθε κράτος μέλος, διαφυλασσομένης πλήρως της ενότητας και της ακεραιότητας της εσωτερικής αγοράς με γνώμονα την ίση μεταχείριση των πιστωτικών ιδρυμάτων προς αποτροπή της καταχρηστικής επιλογής του ευνοϊκότερου καθεστώτος εποπτείας.

10 Δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, η ΕΚΤ εκτελεί τα καθήκοντά της στο πλαίσιο ενιαίου εποπτικού μηχανισμού (ΕΕΜ) αποτελούμενου από την ίδια και τις αρμόδιες εθνικές αρχές και μεριμνά για την αποτελεσματική και συνεπή λειτουργία του μηχανισμού αυτού.

11 Το άρθρο 6, παράγραφος 4, του εν λόγω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«Αναφορικά με τα καθήκοντα που ορίζονται στο άρθρο 4, πλην των στοιχείων α′ και γ′ της παραγράφου 1, η ΕΚΤ έχει τις αρμοδιότητες που παρατίθενται στην παράγραφο 5 του παρόντος άρθρου, ενώ οι αρμόδιες εθνικές αρχές έχουν τις ευθύνες της παραγράφου 6 του παρόντος άρθρου, εντός του πλαισίου που αναφέρεται στην παράγραφο 7 του παρόντος άρθρου και δυνάμει των σχετικών διαδικασιών, όσον αφορά την εποπτεία των ακόλουθων πιστωτικών ιδρυμάτων, χρηματοδοτικών εταιρειών συμμετοχών, μεικτών χρηματοοικονομικών εταιρειών συμμετοχών, ή υποκαταστημάτων που είναι εγκατεστημένα σε συμμετέχοντα κράτη μέλη και τα οποία ανήκουν σε πιστωτικά ιδρύματα εγκατεστημένα σε μη συμμετέχοντα κράτη μέλη:

– εκείνα που είναι λιγότερο σημαντικά σε ενοποιημένη βάση, το υψηλότερο επίπεδο ενοποίησης των οποίων είναι στα συμμετέχοντα κράτη μέλη, ή μεμονωμένα στην ειδική περίπτωση των υποκαταστημάτων, τα οποία είναι εγκατεστημένα σε συμμετέχοντα κράτη μέλη [και τα οποία ανήκουν σε πιστωτικά ιδρύματα] εγκατεστημένα σε μη συμμετέχοντα κράτη μέλη. Η σημασία αξιολογείται βάσει των ακόλουθων κριτηρίων:
  i) μέγεθος·
  ii) σημασία για την οικονομία της ΕΕ ή ενός συμμετέχοντος κράτους μέλους·
  iii) φάσμα διασυνοριακών δραστηριοτήτων.

Σε ό, τι αφορά το πρώτο εδάφιο ανωτέρω, ένα πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοδοτική εταιρεία συμμετοχών ή μεικτή χρηματοοικονομική εταιρεία συμμετοχών δεν θεωρείται λιγότερο σημαντική, εκτός εάν αυτό δικαιολογείται λόγω ειδικών περιστάσεων που πρέπει να διευκρινιστούν στη μεθοδολογία, εφόσον πληρούται οποιαδήποτε από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

i) η συνολική αξία των στοιχείων του ενεργητικού υπερβαίνει τα 30 δισεκατ. EUR, ή

ii) το ποσοστό του συνόλου των στοιχείων του ενεργητικού ως προς το [ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ)] του συμμετέχοντος κράτους μέλους εγκατάστασης, υπερβαίνει το 20 %, εκτός εάν η συνολική αξία των στοιχείων του ενεργητικού δεν υπερβαίνει τα 5 δισεκατ. EUR, ή

iii) εν συνεχεία κοινοποίησης από την αρμόδια εθνική αρχή, η οποία εκτιμά ότι το πιστωτικό ίδρυμα είναι ιδιαίτερης σημασίας για την εγχώρια οικονομία, η ΕΚΤ λαμβάνει απόφαση επιβεβαιώνοντας τη σημασία του μετά από συνολική αξιολόγηση, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης του ισολογισμού, του πιστωτικού ιδρύματος.

Η ΕΚΤ δύναται επίσης, ιδία πρωτοβουλία, να θεωρεί ένα ίδρυμα ιδιαίτερα σημαντικό όταν διαθέτει θυγατρικές πιστωτικά ιδρύματα σε πλείονα συμμετέχοντα κράτη μέλη και τα διασυνοριακά στοιχεία ενεργητικού και παθητικού του αποτελούν σημαντικό μέρος των συνολικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού του, υπό προϋποθέσεις που καθορίζονται στη μεθοδολογία.

Δεν θεωρούνται λιγότερο σημαντικά εκείνα που έχουν ζητήσει ή έχουν λάβει άμεσα δημόσια χρηματοδοτική στήριξη από το [Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ)] ή τον [Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ)].

Παρά τις διατάξεις των ανωτέρω εδαφίων, η ΕΚΤ ασκεί τα καθήκοντα που της ανατίθενται με τον παρόντα κανονισμό όσον αφορά τα τρία πιο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα σε κάθε συμμετέχον κράτος μέλος, εκτός εάν δικαιολογείται από ιδιαίτερες περιστάσεις.»

Ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός 241/2014

12 Η αιτιολογική σκέψη 10 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 241/2014 έχει ως εξής:

«Για την εφαρμογή των κανόνων περί ιδίων κεφαλαίων στις αλληλασφαλιστικές ενώσεις, τις συνεταιριστικές εταιρείες, τα ταμιευτήρια και παρόμοιους φορείς, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη με τον κατάλληλο τρόπο οι ιδιαιτερότητες των ιδρυμάτων αυτών. Θα πρέπει να θεσπιστούν κανόνες, ώστε να διασφαλιστεί, μεταξύ άλλων, ότι τα εν λόγω ιδρύματα είναι σε θέση να περιορίζουν την εξόφληση των κεφαλαιακών μέσων τους, κατά περίπτωση. Συνεπώς, εάν η ισχύουσα εθνική νομοθεσία απαγορεύει την άρνηση εξόφλησης μέσων γι' αυτά τα είδη ιδρυμάτων, έχει καίρια σημασία οι διατάξεις που διέπουν τα μέσα να παρέχουν στο ίδρυμα τη δυνατότητα να αναβάλλει την εξόφληση και να περιορίζει το εξοφλητέο ποσό. […]»

13 Το άρθρο 1 του κανονισμού αυτού ορίζει τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός θεσπίζει ενιαίους κανόνες σχετικά με:

[…]

δ) τη φύση των περιορισμών της εξόφλησης που είναι απαραίτητοι σε περίπτωση που το ίδρυμα απαγορεύεται να αρνηθεί την εξόφληση των μέσων δυνάμει της ισχύουσας εθνικής νομοθεσίας, σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 6 του κανονισμού [575/2013]·

[…]».

14 Το άρθρο 10 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Περιορισμοί ως προς την εξόφληση κεφαλαιακών μέσων που εκδίδονται από αλληλασφαλιστικές ενώσεις, συνεταιριστικές εταιρείες, ταμιευτήρια και παρόμοια ιδρύματα, για τους σκοπούς του άρθρου 29, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού […] 575/2013 και του άρθρου 78, παράγραφος 3 του κανονισμού […] 575/2013», προβλέπει τα εξής:

«1. Ένα ίδρυμα μπορεί να εκδώσει μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 με δυνατότητα εξόφλησης μόνο όταν η δυνατότητα αυτή προβλέπεται από την ισχύουσα εθνική νομοθεσία.

2. Η δυνατότητα του ιδρύματος να θέτει περιορισμούς στην εξόφληση βάσει των διατάξεων που διέπουν τα κεφαλαιακά μέσα, σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, στοιχείο β′ και το άρθρο 78, παράγραφος 3, του κανονισμού […] 575/2013, καλύπτει τόσο το δικαίωμα αναβολής της εξόφλησης όσο και το δικαίωμα περιορισμού του προς εξόφληση ποσού. Το ίδρυμα πρέπει να είναι σε θέση να αναβάλει την εξόφληση ή να περιορίσει το προς εξόφληση ποσό για απεριόριστο χρονικό διάστημα, κατ' εφαρμογή της παραγράφου 3.

3. Η έκταση των περιορισμών της εξόφλησης που περιλαμβάνονται στις διατάξεις που διέπουν τα μέσα καθορίζεται από το ίδρυμα με βάση την προληπτική κατάσταση του ιδρύματος ανά πάσα στιγμή και αφορά ιδίως, αλλά δεν περιορίζεται στα ακόλουθα:

α) τη συνολική κατάσταση του ιδρύματος ως προς τη χρηματοδότηση, τη ρευστότητα και τη φερεγγυότητα·

β) το ποσό του κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1, το κεφάλαιο της κατηγορίας 1 και το συνολικό κεφάλαιο σε σύγκριση με το συνολικό ποσό του ανοίγματος σε κίνδυνο υπολογίζεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις που ορίζονται στο άρθρο 92, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού […] 575/2013, τις ειδικές απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων που αναφέρονται στο άρθρο 104, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας [2013/36] και τη συνδυασμένη απαίτηση αποθέματος ασφαλείας, όπως ορίζεται στο άρθρο 128, σημείο 6 της εν λόγω οδηγίας.»

Το ιταλικό δίκαιο

15 Το άρθρο 28, παράγραφος 2-ter, του decreto legislativo n. 385 – Testo unico delle leggi in materia bancaria e creditizia (νομοθετικού διατάγματος 385 – Κωδικοποιημένο κείμενο των νόμων σχετικά με τις τραπεζικές και πιστωτικές δραστηριότητες), της 1ης Σεπτεμβρίου 1993 (τακτικό συμπλήρωμα στην GURI αριθ. 230, της 30ής Σεπτεμβρίου 1993), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 385/1993), προβλέπει τα εξής:

«Στις λαϊκές τράπεζες […], το δικαίωμα εξοφλήσεως των μετοχών σε περίπτωση αποχωρήσεως εταίρου, ακόμη και κατόπιν μετατροπής της εταιρικής μορφής της τράπεζας, καθώς και σε περίπτωση θανάτου ή αποκλεισμού εταίρου, περιορίζεται, σύμφωνα με όσα προβλέπει η Τράπεζα της Ιταλίας, ακόμη και κατά παρέκκλιση από νομοθετικές διατάξεις, όπου αυτό είναι αναγκαίο, για να διασφαλισθεί ο συνυπολογισμός των μετοχών στην πρώτης κατηγορίας κεφαλαιακή βάση της τράπεζας. Για τους ίδιους σκοπούς, η Τράπεζα της Ιταλίας δύναται να περιορίζει το δικαίωμα εξοφλήσεως των άλλων κεφαλαιακών μέσων που έχουν εκδοθεί.»

16 Το άρθρο 29 του νομοθετικού διατάγματος 385/1993 ορίζει τα εξής:

«1. Οι λαϊκές τράπεζες συστήνονται υπό μορφή συνεταιριστικών εταιριών περιορισμένης ευθύνης με μετοχές.

2. Η ονομαστική αξία των μετοχών δεν μπορεί να είναι κατώτερη των δύο ευρώ.

2-bis. Το ενεργητικό των λαϊκών τραπεζών δεν δύναται να υπερβαίνει τα οκτώ δισεκατομμύρια ευρώ. Αν τράπεζα είναι επικεφαλής τραπεζικού ομίλου, το όριο αυτό καθορίζεται σε ενοποιημένο επίπεδο.

2-ter. Σε περίπτωση υπερβάσεως του ορίου που αναφέρεται στην παράγραφο 2-bis, το διοικητικό συμβούλιο συγκαλεί γενική συνέλευση για τη λήψη των απαιτούμενων μέτρων. Αν, εντός ενός έτους από την ημερομηνία υπερβάσεως του ορίου, το ενεργητικό δεν έχει μειωθεί κάτω από το όριο αυτό και δεν έχει αποφασισθεί η μετατροπή της τράπεζας σε ανώνυμη εταιρία […] ή η εκκαθάρισή της, η Τράπεζα της Ιταλίας, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις και το ποσό υπερβάσεως του ορίου, δύναται να επιβάλει απαγόρευση νέων συναλλαγών […] ή να λάβει τα μέτρα που προβλέπονται στον τίτλο IV, κεφάλαιο I, τμήμα I, ή να προτείνει στην [ΕΚΤ] να ανακαλέσει την άδεια ασκήσεως τραπεζικών εργασιών και στον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών να κινήσει διοικητική διαδικασία αναγκαστικής εκκαθαρίσεως. Τούτο δεν θίγει τις εξουσίες παρεμβάσεως και επιβολής κυρώσεων που παρέχονται στην Τράπεζα της Ιταλίας δυνάμει του παρόντος νομοθετικού διατάγματος.

2-quater. Η Τράπεζα της Ιταλίας θεσπίζει τις εκτελεστικές διατάξεις του παρόντος άρθρου.

[…]»

17 Το άρθρο 1, παράγραφος 2, της decreto-legge n. 3, recante «Misure urgenti per il sistema Bancario e gli investimenti» (πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 3 «Επείγοντα μέτρα για το τραπεζικό σύστημα και τις επενδύσεις»), της 24ης Ιανουαρίου 2015 (GURI αριθ. 19, της 24ης Ιανουαρίου 2015), η οποία κυρώθηκε, κατόπιν τροποποιήσεων, με τον legge n. 33 (νόμο 33), της 24ης Μαρτίου 2015 (GURI αριθ. 70, της 25ης Μαρτίου 2015), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: πράξη νομοθετικού περιεχομένου 3/2015), ορίζει τα εξής:

«Κατά την πρώτη εφαρμογή της παρούσας πράξεως, οι λαϊκές τράπεζες που είναι αδειοδοτημένες κατά τον χρόνο ενάρξεως της ισχύος της παρούσας πράξεως οφείλουν να πραγματοποιήσουν τις αναγκαίες προσαρμογές, προς συμμόρφωση με τις διατάξεις του άρθρου 29, παράγραφοι 2-bis και 2-ter, του [νομοθετικού διατάγματος 385/1993], που θεσπίζονται με το παρόν άρθρο, εντός 18 μηνών από την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος των εκτελεστικών διατάξεων που θα θεσπίσει η Τράπεζα της Ιταλίας βάσει του εν λόγω άρθρου 29.»

18 Η decreto-legge n. 91 (πράξη νομοθετικού περιεχομένου 91), της 25ης Ιουλίου 2018 (GURI αριθ. 171, της 25ης Ιουλίου 2018), η οποία κυρώθηκε με τον legge n. 108 (νόμο 108), της 21ης Σεπτεμβρίου 2018 (GURI αριθ. 220, της 21ης Σεπτεμβρίου 2018), παρέτεινε την προβλεπόμενη στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 3/2015 δεκαοκτάμηνη προθεσμία μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2018.

19 Η Τράπεζα της Ιταλίας, με την 9η επικαιροποίηση, της 9ης Ιουνίου 2015, της εγκυκλίου 285, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, με τίτλο «Διατάξεις που διέπουν την εποπτεία των τραπεζών» (στο εξής: 9η επικαιροποίηση της εγκυκλίου 285), έθεσε σε εφαρμογή τα άρθρα 28 και 29 του νομοθετικού διατάγματος 385/1993.

20 Ειδικότερα, βάσει του άρθρου 28, παράγραφος 2-ter, του νομοθετικού διατάγματος 385/1993, η 9η επικαιροποίηση της εγκυκλίου 285 προβλέπει ότι το καταστατικό των λαϊκών τραπεζών και των συνεταιριστικών πιστωτικών τραπεζών αναθέτει στο όργανο που ασκεί καθήκοντα στρατηγικής εποπτείας, έπειτα από πρόταση του οργάνου διαχειρίσεως και αφού ζητηθεί η γνώμη του ελεγκτικού οργάνου, την εξουσία περιορισμού ή αναβολής, εν όλω ή εν μέρει και χωρίς χρονικό περιορισμό, της εξοφλήσεως των μετοχών και των λοιπών κεφαλαιακών μέσων του εταίρου σε περίπτωση αποχωρήσεως (ακόμη και στην περίπτωση μετατροπής της εταιρικής μορφής της τράπεζας), αποκλεισμού ή θανάτου του.

21 Η απόφαση περί παραπομπής αναφέρει ότι όλες οι ιταλικές λαϊκές τράπεζες, πλην δύο εξ αυτών, έχουν συμμορφωθεί προς τις ανωτέρω διατάξεις του ιταλικού δικαίου.

Οι διαφορές της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

22 Οι πρωτοδίκως προσφεύγοντες των διαφορών της κύριας δίκης (στο εξής: προσφεύγοντες), με τρεις χωριστές προσφυγές, προσέβαλαν τις πράξεις της Τράπεζας της Ιταλίας, ιδίως την 9η επικαιροποίηση της εγκυκλίου 285, ενώπιον του Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (διοικητικού πρωτοδικείου περιφέρειας Λατίου, Ιταλία), το οποίο απέρριψε τις προσφυγές με τις αποφάσεις 6548/2016, 6544/2016 και 6540/2016.

23 Οι προσφεύγοντες των διαφορών της κύριας δίκης άσκησαν ένδικα μέσα κατά των αποφάσεων αυτών ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, του Consiglio di Stato (Συμβουλίου της Επικρατείας, Ιταλία), το οποίο εξέδωσε διατάξεις περί αναστολής των αποτελεσμάτων της 9ης επικαιροποιήσεως της εγκυκλίου 285 και έθεσε ζητήματα συνταγματικότητας όσον αφορά την πράξη νομοθετικού περιεχομένου 3/2015.

24 Με την απόφαση 99/2018, το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο, Ιταλία) έκρινε ότι τα εν λόγω ζητήματα αντισυνταγματικότητας ετέθησαν αβασίμως.

25 Κατόπιν της επαναλήψεως της διαδικασίας ενώπιόν του, το αιτούν δικαστήριο, με την 3645/2018 διάταξη, παρέτεινε την ισχύ των αναστολών που είχαν προηγουμένως διαταχθεί μέχρι την ημερομηνία δημοσιεύσεως της αποφάσεως για την επίλυση της διαφοράς επί της ουσίας, διατήρησε ωστόσο την ισχύ της διαταχθείσας αναστολής σχετικά με την προβλεπόμενη στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 3/2015 δεκαοκτάμηνη προθεσμία, η οποία είχε ήδη παραταθεί με νόμο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2018.

26 Στο πλαίσιο αυτό, το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αντιτίθενται το άρθρο 29 του κανονισμού [575/2013] […], το άρθρο 10 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 241/2014, τα άρθρα 16 και 17 του Χάρτη, σε συνδυασμό με το άρθρο 6, παράγραφος 4, του κανονισμού [1024/2013], σε εθνική ρύθμιση, όπως αυτή την οποία εισάγει το άρθρο 1 της πράξης νομοθετικού περιεχομένου 3/2015 […], η οποία επιβάλλει όριο ενεργητικού πάνω από το οποίο η λαϊκή τράπεζα υποχρεούται να μετατραπεί σε ανώνυμη εταιρία, θέτοντας αυτό το όριο στα 8 δισεκατομμύρια ευρώ; Αντιτίθενται οι προαναφερόμενες παράμετροι του δικαίου της Ένωσης σε εθνική ρύθμιση η οποία, σε περίπτωση μετατροπής της λαϊκής τράπεζας σε ανώνυμη εταιρία, επιτρέπει στο ίδρυμα να αναβάλει ή να περιορίσει, ακόμη και επ' αόριστον, την εξόφληση των μετοχών του αποχωρούντος εταίρου;

2) Αντιτίθενται τα άρθρα 3 και 63 επ. ΣΛΕΕ σχετικά με τον ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά και την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων σε εθνική ρύθμιση, όπως αυτή την οποία εισάγει το άρθρο 1 της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 3/2015 […], η οποία περιορίζει την άσκηση τραπεζικής δραστηριότητας υπό συνεταιριστική μορφή εντός ορισμένου ορίου ενεργητικού, υποχρεώνοντας το ίδρυμα να μετατραπεί σε ανώνυμη εταιρία σε περίπτωση υπερβάσεως του προαναφερθέντος ορίου;

3) Αντιτίθενται τα άρθρα 107 επ. ΣΛΕΕ σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις σε εθνική ρύθμιση, όπως αυτή την οποία εισάγει το άρθρο 1 της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 3/2015 […], η οποία απαιτεί τη μετατροπή της λαϊκής τράπεζας σε ανώνυμη εταιρία σε περίπτωση υπερβάσεως συγκεκριμένου ορίου ενεργητικού (που ορίζεται σε 8 δισεκατομμύρια ευρώ), προβλέποντας περιορισμούς στην εξόφληση του μεριδίου του εταίρου σε περίπτωση αποχωρήσεως, ούτως ώστε να αποφευχθεί η πιθανή εκκαθάριση της μετατραπείσας τράπεζας;

4) Αντιτίθεται το άρθρο 29 του κανονισμού [575/2013] σε συνδυασμό με το άρθρο 10 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού [241/2014] σε εθνική ρύθμιση, όπως αυτή που προβλέπει το άρθρο 1 της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 3/2015 […], όπως ερμηνεύθηκε από το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) με την απόφαση 99/2018, η οποία επιτρέπει στη λαϊκή τράπεζα να αναβάλει επ' αόριστον την εξόφληση και να περιορίσει εν όλω ή εν μέρει το ποσό της;

5) Σε περίπτωση που το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεχθεί τη συμβατότητα της προτεινόμενης από τους [καθών τα ένδικα μέσα] ερμηνείας προς τη νομοθεσία της Ένωσης, ζητείται από το Δικαστήριο να εκτιμήσει τη νομιμότητα από απόψεως δικαίου της Ένωσης του άρθρου 10 του [κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 241/2014], υπό το πρίσμα του άρθρου 16 και του άρθρου 17 του Χάρτη […], και του άρθρου 52, παράγραφος 3, του Χάρτη […] και της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της [Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στο Παρίσι στις 20 Μαρτίου 1952].»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

27 Το αιτούν δικαστήριο ζήτησε από το Δικαστήριο να εκδικάσει την υπό κρίση υπόθεση με την ταχεία διαδικασία, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 105, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

28 Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 18ης Ιανουαρίου 2019, Adusbef κ.λπ. (C-686/18, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:68).

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού

29 Η Unione di Banche Italiane – Ubi Banca SpA υποστηρίζει ότι, στο μέτρο που η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως υποβλήθηκε μετά την κρίση του Corte costituzionale (Συνταγματικού Δικαστηρίου) ότι η επίμαχη στις υποθέσεις της κύριας δίκης ρύθμιση είναι σύμφωνη με το ιταλικό Σύνταγμα, υφίσταται κίνδυνος ασυμβιβάστου μεταξύ της εθνικής διαδικασίας ενώπιον του Corte costituzionale (Συνταγματικού Δικαστηρίου) και της υπό κρίση αιτήσεως, με αποτέλεσμα η αίτηση αυτή να είναι απαράδεκτη στο σύνολό της.

30 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η λειτουργία του συστήματος συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, το οποίο καθιερώνεται με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, και η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης επιτάσσουν να έχει το εθνικό δικαστήριο την ευχέρεια να υποβάλει στο Δικαστήριο, σε όποιο στάδιο της διαδικασίας κρίνει ενδεδειγμένο, ακόμη και μετά το πέρας παρεμπίπτουσας διαδικασίας ελέγχου της συνταγματικότητας, οποιοδήποτε προδικαστικό ερώτημα εκτιμά ότι είναι αναγκαίο (αποφάσεις της 22ας Ιουνίου 2010, Melki και Abdeli, C-188/10 και C-189/10, EU:C:2010:363, σκέψη 52, και της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Global Starnet, C-322/16, EU:C:2017:985, σκέψη 22).

31 Η αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης και η πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 267 ΣΛΕΕ θα θιγόταν αν, εξαιτίας της υπάρξεως διαδικασίας ελέγχου της συνταγματικότητας, το εθνικό δικαστήριο αδυνατούσε να υποβάλει στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα και να εφαρμόσει αμέσως το δίκαιο της Ένωσης κατά τρόπο σύμφωνο προς την κρίση ή τη νομολογία του Δικαστηρίου (απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Global Starnet, C-322/16, EU:C:2017:985, σκέψη 23).

32 Ως ανώτατο δικαστήριο, το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας) οφείλει μάλιστα, σύμφωνα με το άρθρο 267, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως όταν διαπιστώνει ότι η ουσία της διαφοράς περιλαμβάνει ζήτημα το οποίο εμπίπτει στο πρώτο εδάφιο του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, τούτο δε ακόμη και όταν, στο πλαίσιο της ίδιας διαφοράς, μπορεί να υποβάλει ερώτημα στο συνταγματικό δικαστήριο του οικείου κράτους μέλους σχετικά με τη συνταγματικότητα των εθνικών κανόνων (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 2013, Križan κ.λπ., C-416/10, EU:C:2013:8, σκέψη 72).

33 Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) αποφάνθηκε επί της συμφωνίας της επίμαχης στις υποθέσεις της κύριας δίκης εθνικής ρυθμίσεως προς τις διατάξεις του ιταλικού Συντάγματος ουδεμία επιρροή ασκεί επί της εν λόγω υποχρεώσεως περί υποβολής στο Δικαστήριο προδικαστικών ερωτημάτων σχετικά με την ερμηνεία ή το κύρος του δικαίου της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Global Starnet, C-322/16, EU:C:2017:985, σκέψη 25).

34 Επομένως, η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δεν μπορεί να κριθεί απαράδεκτη λόγω του γεγονότος αυτού.

35 Περαιτέρω, η Τράπεζα της Ιταλίας, η Unione di Banche Italiane – Ubi Banca SpA, η Banca Popolare di Milano, η Amber Capital Italia SGR SpA, η Amber Capital UK LLP, η Ιταλική Κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζουν ότι τα προδικαστικά ερωτήματα είναι, εν όλω ή εν μέρει, απαράδεκτα, διότι τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο είναι ανεπαρκή και τα υποβληθέντα ερωτήματα είναι αλυσιτελή για την επίλυση των διαφορών της κύριας δίκης.

36 Όσον αφορά τα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνονται σε κάθε αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων την οποία καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, η ανάγκη να δοθεί ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που να είναι χρήσιμη για το εθνικό δικαστήριο απαιτεί όπως το εθνικό δικαστήριο καθορίζει το πραγματικό και κανονιστικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσονται τα ερωτήματα που υποβάλλει ή, τουλάχιστον, εξηγεί τις πραγματικές καταστάσεις στις οποίες στηρίζονται τα ερωτήματα αυτά. Πράγματι, το Δικαστήριο είναι αποκλειστικά αρμόδιο να αποφαίνεται επί της ερμηνείας νομοθετήματος της Ένωσης βάσει πραγματικών περιστατικών που θέτει υπόψη του το εθνικό δικαστήριο (διατάξεις της 5ης Οκτωβρίου 2017, OJ, C-321/17, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2017:741, σκέψη 12, και της 5ης Ιουνίου 2019, Wilo Salmson France, C-10/19, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:464, σκέψη 12).

37 Το Δικαστήριο έχει επίσης τονίσει τη σημασία της παραθέσεως, από το εθνικό δικαστήριο, των συγκεκριμένων λόγων που το ώθησαν να διερωτηθεί ως προς την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης και να κρίνει αναγκαία την υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων στο Δικαστήριο. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι είναι απαραίτητο το εθνικό δικαστήριο, με την ίδια την απόφαση περί παραπομπής, να παρέχει έναν ελάχιστο αριθμό διευκρινίσεων όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους επέλεξε τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης των οποίων ζητεί την ερμηνεία, καθώς και τη σχέση που θεωρεί ότι υφίσταται μεταξύ των διατάξεων αυτών και της εφαρμοστέας στη διαφορά της οποίας έχει επιληφθεί εθνικής νομοθεσίας (διατάξεις της 12ης Μαΐου 2016, Security Service κ.λπ., C-692/15 έως C-694/15, EU:C:2016:344, σκέψη 20, και της 5ης Ιουνίου 2019, Wilo Salmson France, C-10/19, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:464, σκέψη 13).

38 Οι απαιτήσεις σχετικά με το περιεχόμενο αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως μνημονεύονται ρητώς στο άρθρο 94 του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο οφείλει να γνωρίζει και να τηρεί σχολαστικώς το αιτούν δικαστήριο στο πλαίσιο της συνεργασίας που καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ (διατάξεις της 12ης Μαΐου 2016, Security Service κ.λπ., C-692/15 έως C-694/15, EU:C:2016:344, σκέψη 18, της 5ης Ιουνίου 2019, Wilo Salmson France, C-10/19, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:464, σκέψη 14, και της 7ης Νοεμβρίου 2019, P.J., C-513/19, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:953, σκέψη 15). Οι ίδιες αυτές

απαιτήσεις αποτυπώνονται και στο σημείο 15 των συστάσεων του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τα εθνικά δικαστήρια, σχετικών με την υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων (ΕΕ 2019, C 380, σ. 1).

39 Τέλος, κατά πάγια νομολογία, αίτηση προδικαστικής αποφάσεως η οποία έχει υποβληθεί από εθνικό δικαστήριο πρέπει να απορρίπτεται όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης (απόφαση της 10ης Ιουλίου 2014, Apple, C-421/13, EU:C:2014:2070, σκέψη 30, και διάταξη της 17ης Ιανουαρίου 2019, Cipollone, C-600/17, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:29, σκέψη 21).

40 Το παραδεκτό της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα του συνόλου των προαναφερθεισών απαιτήσεων.

Επί του παραδεκτού του πρώτου σκέλους του πρώτου ερωτήματος

41 Με το πρώτο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 29 του κανονισμού 575/2013, το άρθρο 10 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 241/2014, καθώς και τα άρθρα 16 και 17 του Χάρτη, σε συνδυασμό με το άρθρο 6, παράγραφος 4, του κανονισμού 1024/2013, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει ανώτατο όριο οκτώ δισεκατομμυρίων ευρώ ενεργητικού, πέραν του οποίου οι λαϊκές τράπεζες οι οποίες έχουν συσταθεί υπό τη μορφή συνεταιριστικών εταιριών περιορισμένης ευθύνης με μετοχές υποχρεούνται να μετατραπούν σε ανώνυμες εταιρίες.

42 Το άρθρο 6 του κανονισμού 1024/2013 προβλέπει τους όρους ασκήσεως στο πλαίσιο του ΕΕΜ, που αποτελείται από την ΕΚΤ και τις εθνικές αρμόδιες αρχές, των καθηκόντων τα οποία ο κανονισμός αυτός αναθέτει στην ΕΚΤ όσον αφορά την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων.

43 Στο πλαίσιο αυτό, το εν λόγω άρθρο 6, παράγραφος 4, προβλέπει, κατ' ουσίαν, τα κριτήρια για τον προσδιορισμό των περιπτώσεων κατά τις οποίες τα καθήκοντα αυτά ασκούνται μόνον από την ΕΚΤ και εκείνων κατά τις οποίες οι αρμόδιες εθνικές αρχές επικουρούν την ΕΚΤ κατά την εκτέλεση των εν λόγω καθηκόντων, μέσω της αποκεντρωμένης ασκήσεως ορισμένων από τα καθήκοντα αυτά όσον αφορά τα λιγότερο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα, κατά την έννοια του πρώτου εδαφίου του εν λόγω άρθρου 6, παράγραφος 4 (πρβλ. απόφαση της 8ης Μαΐου 2019, Landeskreditbank Baden-Württemberg κατά ΕΚΤ, C-450/17 P, EU:C:2019:372, σκέψη 41).

44 Το άρθρο 6, παράγραφος 4, του κανονισμού 1024/2013 δεν προβλέπει ανώτατο όριο ενεργητικού πέραν του οποίου οι λαϊκές τράπεζες υποχρεούνται να μετατραπούν σε ανώνυμες εταιρίες, να μειώσουν το ενεργητικό τους ή να τεθούν σε εκκαθάριση. Η διάταξη αυτή ούτε απαιτεί ούτε αποκλείει τον καθορισμό τέτοιου ανώτατου ορίου.

45 Το όριο των 30 δισεκατομμυρίων ευρώ ενεργητικού που καθορίζεται στο δεύτερο εδάφιο, στοιχείο i, του εν λόγω άρθρου 6, παράγραφος 4, είναι μία από τις προϋποθέσεις που θέτει η διάταξη αυτή για τον προσδιορισμό των πιστωτικών ιδρυμάτων τα οποία δεν πρέπει να θεωρούνται λιγότερο σημαντικά, για τους σκοπούς της εφαρμογής του εν λόγω άρθρου 6, παράγραφος 4.

46 Κατά συνέπεια, το άρθρο 6, παράγραφος 4, του κανονισμού 1024/2013 ουδόλως συνδέεται με το ανώτατο όριο των οκτώ δισεκατομμυρίων ευρώ ενεργητικού που προβλέπει η επίμαχη στις υποθέσεις της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση.

47 Ομοίως, ούτε το άρθρο 29 του κανονισμού 575/2013 και το άρθρο 10 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 241/2014 συνδέονται με αυτό το ανώτατο όριο.

48 Πράγματι, οι εν λόγω διατάξεις, οι οποίες, ως κανόνες αφορώντες τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας τις οποίες καθορίζουν οι ανωτέρω κανονισμοί σχετικά με τα ίδια κεφάλαια, ορίζουν τις προϋποθέσεις ώστε να είναι αποδεκτά τα κεφαλαιακά μέσα που εκδίδονται από αλληλασφαλιστικές ενώσεις, συνεταιριστικές εταιρείες, ταμιευτήρια και παρόμοια ιδρύματα ως μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1, δεν προβλέπουν ανώτατο όριο ενεργητικού πέραν του οποίου οι ως άνω εταιρίες και ιδρύματα υποχρεούνται να μετατραπούν σε ανώνυμες εταιρίες, να μειώσουν το ενεργητικό τους ή να τεθούν σε εκκαθάριση. Δεν επιβάλλουν στα κράτη μέλη υποχρέωση καθορισμού ενός τέτοιου ανώτατου ορίου ούτε αποκλείουν τον καθορισμό του.

49 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεδομένου ότι το άρθρο 6, παράγραφος 4, του κανονισμού 1024/2013, το άρθρο 29 του κανονισμού 575/2013 και το άρθρο 10 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 241/2014 ουδόλως συνδέονται με το ανώτατο όριο του ενεργητικού που προβλέπει η επίμαχη στις υποθέσεις της κύριας δίκης ρύθμιση, η ερμηνεία των διατάξεων αυτών είναι προδήλως αλυσιτελής.

50 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο δεν εξηγεί ούτε τους λόγους για τους οποίους, κατά την άποψή του, μια τέτοια ερμηνεία είναι κρίσιμη για την επίλυση της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί ούτε τη σύνδεση που θεωρεί ότι υφίσταται μεταξύ των εν λόγω διατάξεων και της σχετικής ρυθμίσεως.

51 Όσον αφορά τη ζητούμενη ερμηνεία των άρθρων 16 και 17 του Χάρτη, υπενθυμίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, οι διατάξεις του απευθύνονται στα κράτη μέλη μόνον όταν αυτά εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης.

52 Κατά πάγια νομολογία, η έννοια της εκφράσεως «[όταν] εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης», κατά το άρθρο 51 του Χάρτη, προϋποθέτει την ύπαρξη συνδέσμου μεταξύ πράξεως του δικαίου της Ένωσης και του επίμαχου εθνικού μέτρου που να υπερβαίνει την εγγύτητα των σχετικών τομέων ή τις έμμεσες επιπτώσεις του ενός τομέα στον άλλο (αποφάσεις της 6ης Μαρτίου 2014, Siragusa, C-206/13, EU:C:2014:126, σκέψη 24, της 10ης Ιουλίου 2014, Julián Hernández κ.λπ., C-198/13, EU:C:2014:2055, σκέψη 34, και της 6ης Οκτωβρίου 2016, Paoletti κ.λπ., C-218/15, EU:C:2016:748, σκέψη 14).

53 Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα της Ένωσης δεν έχουν εφαρμογή σε σχέση με εθνική κανονιστική ρύθμιση λόγω του ότι οι διατάξεις της Ένωσης στον οικείο τομέα δεν επέβαλλαν καμία ειδική υποχρέωση στα κράτη μέλη όσον αφορά την επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης κατάσταση (αποφάσεις της 6ης Μαρτίου 2014, Siragusa, C-206/13, EU:C:2014:126, σκέψη 26, και της 10ης Ιουλίου 2014, Julián Hernández κ.λπ., C-198/13, EU:C:2014:2055, σκέψη 35).

54 Όπως, όμως, προκύπτει από τις ανωτέρω σκέψεις, καμία από τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης στις οποίες αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο στο πρώτο σκέλος του πρώτου ερωτήματός του δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να προβλέψουν ανώτατο όριο του ενεργητικού, όπως το επίμαχο στις υποθέσεις της κύριας δίκης, πέραν του οποίου οι λαϊκές τράπεζες που έχουν συσταθεί υπό τη μορφή συνεταιριστικών εταιριών περιορισμένης ευθύνης με μετοχές οφείλουν να μετατραπούν σε ανώνυμες εταιρίες, να μειώσουν το ενεργητικό τους ή να τεθούν σε εκκαθάριση.

55 Κατόπιν του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, το πρώτο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος είναι απαράδεκτο στο σύνολό του.

Επί του παραδεκτού του δευτέρου ερωτήματος

56 Το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα αφορά τη συμφωνία προς τα άρθρα 3 και 63 επ. ΣΛΕΕ εθνικής ρυθμίσεως κατά την οποία, για την άσκηση τραπεζικών δραστηριοτήτων υπό τη μορφή λαϊκής τράπεζας, επιβάλλεται ανώτατο όριο ενεργητικού, πέραν του οποίου οι λαϊκές τράπεζες που έχουν συσταθεί υπό τη μορφή συνεταιριστικών εταιριών περιορισμένης ευθύνης με μετοχές, υποχρεούνται να μετατραπούν σε ανώνυμες εταιρίες, να μειώσουν το ενεργητικό τους κατά τρόπο ώστε να μην υπερβαίνει το εν λόγω ανώτατο όριο ή να τεθούν σε εκκαθάριση.

57 Το εν λόγω προδικαστικό ερώτημα είναι απαράδεκτο καθόσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3 ΣΛΕΕ, δεδομένου ότι το αιτούν δικαστήριο ζητεί απλώς την ερμηνεία της εν λόγω διατάξεως «σχετικά με τον ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά» και ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ουδόλως εκθέτει τους λόγους για τους οποίους το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς την ερμηνεία της εν λόγω διατάξεως ούτε τη σχέση που, κατά την άποψή του, υφίσταται μεταξύ της διατάξεως αυτής και των διαφορών της κύριας δίκης.

Επί του παραδεκτού του τρίτου ερωτήματος

58 Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 107 επ. ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία, αφενός, προβλέπει ανώτατο όριο ενεργητικού πέραν του οποίου οι λαϊκές τράπεζες που έχουν συσταθεί υπό τη μορφή συνεταιριστικών εταιριών περιορισμένης ευθύνης με μετοχές υποχρεούνται να μετατραπούν σε ανώνυμες εταιρίες, να μειώσουν το ενεργητικό τους κατά τρόπο ώστε να μην υπερβαίνει το εν λόγω ανώτατο όριο ή να τεθούν σε εκκαθάριση, και, αφετέρου, επιτρέπει στο οικείο ίδρυμα να περιορίσει την εξόφληση του μεριδίου του αποχωρούντως εταίρου, προκειμένου να αποφύγει ενδεχόμενη εκκαθάριση.

59 Το αιτούν δικαστήριο δεν εκθέτει, ωστόσο, με την απαιτούμενη ακρίβεια και σαφήνεια, τους λόγους για τους οποίους διερωτάται ως προς την ερμηνεία των εν λόγω διατάξεων του δικαίου της Ένωσης ούτε τη σχέση που, κατά την άποψή του, υφίσταται μεταξύ των διατάξεων αυτών και της επίμαχης στις υποθέσεις της κύριας δίκης εθνικής ρυθμίσεως.

60 Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο δεν εξηγεί τους λόγους για τους οποίους θα μπορούσε να θεωρήσει ότι εθνική νομοθεσία όπως η επίμαχη στις υποθέσεις της κύριας δίκης παρέχει πλεονέκτημα, ότι η νομοθεσία αυτή θεσπίζει επιλεκτικό μέτρο, ότι η ενίσχυση προέρχεται από κρατικούς πόρους ή ότι νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό. Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο δεν παρέχει στο Δικαστήριο τα στοιχεία βάσει των οποίων μπορεί να εκτιμηθεί αν ένα τέτοιο μέτρο μπορεί να χαρακτηριστεί ως «κρατική ενίσχυση», κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

61 Υπό τις συνθήκες αυτές, όσον αφορά το τρίτο ερώτημα, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν είναι σύμφωνη προς τις απαιτήσεις του άρθρου 94 του Κανονισμού Διαδικασίας και δεν παρέχει στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να δώσει στο αιτούν δικαστήριο χρήσιμη απάντηση στο ερώτημα αυτό, το οποίο πρέπει, ως εκ τούτου, να κηρυχθεί απαράδεκτο.

Επί του παραδεκτού του πέμπτου ερωτήματος

62 Με το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί του κύρους του άρθρου 10 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 241/2014.

63 Συναφώς, είναι σημαντικό το αιτούν δικαστήριο να παραθέτει ειδικότερα τους ακριβείς λόγους για τους οποίους διερωτάται ως προς το κύρος ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης και να εκθέτει τους λόγους ανισχύρου οι οποίοι, συνακόλουθα, θεωρεί ότι μπορούν να γίνουν δεκτοί (απόφαση της 4 Μαΐου 2016, Philip Morris Brands κ.λπ., C-547/14, EU:C:2016:325, σκέψη 48 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

64 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει, αφενός, ότι, στο πλαίσιο προδικαστικής παραπομπής, το Δικαστήριο εξετάζει το κύρος πράξεως της Ένωσης ή ορισμένων διατάξεων αυτής υπό το πρίσμα των λόγων ανισχύρου που παρατίθενται στην απόφαση περί παραπομπής. Αφετέρου, η παντελής έλλειψη μνείας των συγκεκριμένων λόγων για τους οποίους το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς το κύρος της οικείας πράξεως ή των οικείων διατάξεων συνεπάγεται το απαράδεκτο των ερωτημάτων που αφορούν το κύρος αυτών (απόφαση της 4ης Μαΐου 2016, Philip Morris Brands κ.λπ., C-547/14, EU:C:2016:325, σκέψη 50).

65 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το αιτούν δικαστήριο δεν εκθέτει τους λόγους για τους οποίους διερωτάται ως προς το κύρος του άρθρου 10 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 241/2014.

66 Υπό τις συνθήκες αυτές, το πέμπτο ερώτημα είναι απαράδεκτο.

Επί της ουσίας

Επί του δευτέρου σκέλους του πρώτου ερωτήματος και επί του τετάρτου ερωτήματος

67 Το δεύτερο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα αφορούν τη συμβατότητα με ορισμένες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης εθνικής ρυθμίσεως η οποία επιτρέπει στις λαϊκές τράπεζες να περιορίζουν την εξόφληση των μέσων ιδίων κεφαλαίων τους.

68 Συναφώς, επισημαίνεται εκ προοιμίου ότι το αντικείμενο του άρθρου 6, παράγραφος 4, του κανονισμού 1024/2013, όπως υπομνήσθηκε στις σκέψεις 42 και 43 της παρούσας αποφάσεως, ουδόλως σχετίζεται με τέτοια δυνατότητα περιορισμού της εξοφλήσεως μέσων ιδίων κεφαλαίων και ότι, κατά συνέπεια, η ερμηνεία της διατάξεως αυτής δεν ασκεί συναφώς επιρροή. Ως εκ τούτου, τα ως άνω ερωτήματα πρέπει να αναδιατυπωθούν χωρίς να γίνει αναφορά στην εν λόγω διάταξη.

69 Επομένως, με το δεύτερο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος και με το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 29 του κανονισμού 575/2013, το άρθρο 10 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 241/2014 καθώς και τα άρθρα 16 και 17 του Χάρτη έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε ρύθμιση κράτους μέλους η οποία επιτρέπει σε εγκατεστημένη στο έδαφός του λαϊκή τράπεζα να αναβάλει για απεριόριστο χρονικό διάστημα την εξόφληση του μεριδίου του αποχωρούντος εταίρου και να περιορίσει το ποσό της εξοφλήσεως.

– Επί του άρθρου 29 του κανονισμού 575/2013 και του άρθρου 10 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 241/2014

70 Από την αιτιολογική σκέψη 7 του κανονισμού 575/2013 προκύπτει ότι πρόθεση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν ο κανονισμός αυτός να περιέχει, μεταξύ άλλων, τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για τα ιδρύματα οι οποίες αφορούν αποκλειστικά τη λειτουργία των αγορών τραπεζικών και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και στοχεύουν στη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας των φορέων που δραστηριοποιούνται στις εν λόγω αγορές, καθώς και σε ένα υψηλό επίπεδο προστασίας επενδυτών και καταθετών.

71 Ο κανονισμός αυτός, σύμφωνα με το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', θεσπίζει ενιαίους κανόνες που αφορούν τις γενικές προληπτικές απαιτήσεις τις οποίες πρέπει να τηρούν όλα τα ιδρύματα που εποπτεύονται δυνάμει της οδηγίας 2013/36 όσον αφορά τις απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων.

72 Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 28 του εν λόγω κανονισμού ορίζει τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται προκειμένου τα κεφαλαιακά μέσα να είναι αποδεκτά ως μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1, το δε άρθρο 29 του ίδιου κανονισμού προβλέπει τις ειδικές προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται προς τον σκοπό αυτόν όσον αφορά τα κεφαλαιακά μέσα που εκδίδονται από αλληλασφαλιστικές ενώσεις, συνεταιριστικές εταιρείες, ταμιευτήρια και παρόμοια ιδρύματα.

73 Ειδικότερα, κατά το άρθρο 29, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 575/2013, το ίδρυμα δύναται να αρνηθεί την εξόφληση των μέσων αυτών, εκτός εάν τούτο απαγορεύεται δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, το άρθρο 29, παράγραφος 2, στοιχείο β', ορίζει ότι οι διατάξεις που διέπουν τα εν λόγω μέσα παρέχουν στο ίδρυμα τη δυνατότητα να περιορίσει την εξόφλησή τους.

74 Η Επιτροπή, βάσει του εν λόγω άρθρου 29, παράγραφος 6, θέσπισε κανόνες με τους οποίους διευκρινίζεται ο τρόπος ασκήσεως αυτής της δυνατότητας περιορισμού της εξοφλήσεως των κεφαλαιακών μέσων που εκδίδονται από αλληλασφαλιστικές ενώσεις, συνεταιριστικές εταιρείες, ταμιευτήρια και παρόμοια ιδρύματα. Οι συγκεκριμένοι κανόνες προβλέπονται στο άρθρο 10 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 241/2014.

75 Συγκεκριμένα, δυνάμει του άρθρου 10, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, του εν λόγω κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού, η δυνατότητα αυτή καλύπτει το δικαίωμα αναβολής της εξοφλήσεως και το δικαίωμα περιορισμού του προς εξόφληση ποσού.

76 Η δεύτερη περίοδος της ως άνω διατάξεως διευκρινίζει ότι τα δικαιώματα αυτά μπορούν να ασκούνται για απεριόριστο χρονικό διάστημα κατ' εφαρμογήν του άρθρου 10, παράγραφος 3, του εν λόγω κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού, το οποίο προβλέπει ότι η έκταση των περιορισμών της εξοφλήσεως που περιλαμβάνονται στις διατάξεις που διέπουν τα κεφαλαιακά μέσα καθορίζεται από το οικείο ίδρυμα με βάση την προληπτική κατάσταση του ιδρύματος ανά πάσα στιγμή και αφορά ιδίως, αλλά όχι αποκλειστικά, τη συνολική κατάσταση του ιδρύματος ως προς τη χρηματοδότηση, τη ρευστότητα και τη φερεγγυότητα, καθώς και το ποσό του κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1, του κεφαλαίου της κατηγορίας 1 και του συνολικού κεφαλαίου σε σύγκριση με το συνολικό ποσό του ανοίγματος σε κίνδυνο που υπολογίζονται σύμφωνα με τις οριζόμενες απαιτήσεις στις οποίες παραπέμπει το άρθρο 10, παράγραφος 3, στοιχείο β', του ίδιου κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού.

77 Επομένως, από το άρθρο 29 του κανονισμού 575/2013 και από το άρθρο 10 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 241/2014 προκύπτει, αφενός, ότι, όταν το εθνικό δίκαιο απαγορεύει σε αλληλασφαλιστικές ενώσεις, συνεταιριστικές εταιρίες, ταμιευτήρια και παρόμοια ιδρύματα να αρνηθούν την εξόφληση των κεφαλαιακών μέσων τους, η δυνατότητα αποδοχής των κεφαλαιακών μέσων που εκδίδονται από τα ιδρύματα αυτά ως μέσων κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι τα επίμαχα ιδρύματα έχουν τη δυνατότητα να περιορίσουν την εν λόγω εξόφληση, δυνατότητα η οποία περιλαμβάνει το δικαίωμα αναβολής της εξοφλήσεως και το δικαίωμα περιορισμού του προς εξόφληση ποσού, και, αφετέρου, ότι η έκταση των περιορισμών της εξοφλήσεως καθορίζεται από το οικείο ίδρυμα με βάση την προληπτική κατάστασή του ανά πάσα στιγμή.

78 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι οι επίμαχες στις υποθέσεις της κύριας δίκης διατάξεις του ιταλικού δικαίου απαγορεύουν στις ιταλικές λαϊκές τράπεζες να αρνηθούν την εξόφληση των κεφαλαιακών μέσων. Αντιθέτως, τους επιτρέπουν να περιορίζουν την εξόφληση των μετοχών σε περίπτωση αποχωρήσεως εταίρου, όταν τούτο καθίσταται αναγκαίο, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα κεφαλαιακά μέσα που εξέδωσαν οι τράπεζες αυτές μπορούν να αποτιμηθούν ως μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1. Από την απόφαση αυτή προκύπτει επίσης ότι, δυνάμει των ως άνω διατάξεων, οι εν λόγω τράπεζες μπορούν να αναβάλουν την εξόφληση για απεριόριστο χρονικό διάστημα και να περιορίσουν το προς εξόφληση ποσό εν μέρει ή εν όλω.

79 Όπως, όμως, προκύπτει από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 10, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 241/2014, στην περίπτωση κατά την οποία το εθνικό δίκαιο απαγορεύει την άρνηση εξοφλήσεως των μέσων ιδίων κεφαλαίων, η προβλεπόμενη στο άρθρο 29, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 575/2013 δυνατότητα επιτρέπει την αναβολή της εν λόγω εξοφλήσεως και τον περιορισμό του προς εξόφληση ποσού για απεριόριστο χρονικό διάστημα δυνάμει του άρθρου 10, παράγραφος 3, του εν λόγω κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού, δηλαδή για όσο διάστημα και στο μέτρο που τούτο είναι αναγκαίο με βάση την προληπτική κατάστασή τους, λαμβανομένων ιδίως υπόψη των στοιχείων που διαλαμβάνονται στην τελευταία αυτή διάταξη.

80 Κατά συνέπεια, το άρθρο 29 του κανονισμού 575/2013 και το άρθρο 10 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 241/2014 δεν αντιτίθενται σε ρύθμιση κράτους μέλους η οποία απαγορεύει στις λαϊκές τράπεζες που είναι εγκατεστημένες στο έδαφός του να αρνηθούν την εξόφληση των μέσων ιδίων κεφαλαίων, αλλά η οποία, οσάκις τούτο είναι αναγκαίο προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα

κεφαλαιακά μέσα που εκδίδουν οι τράπεζες αυτές είναι αποδεκτά ως μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1, επιτρέπει στις εν λόγω τράπεζες να αναβάλουν για απεριόριστο χρονικό διάστημα την εξόφληση των μετοχών του αποχωρούντος εταίρου και να περιορίσουν το προς εξόφληση ποσό εν όλω ή εν μέρει.

– Επί των άρθρων 16 και 17 του Χάρτη

81 Κατά το άρθρο 16 του Χάρτη, η επιχειρηματική ελευθερία αναγνωρίζεται σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

82 Η προστασία που παρέχει το άρθρο αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία ασκήσεως οικονομικής ή εμπορικής δραστηριότητας, τη συμβατική ελευθερία και τον ελεύθερο ανταγωνισμό (αποφάσεις της 22ας Ιανουαρίου 2013, Sky Österreich, C-283/11, EU:C:2013:28, σκέψη 42, της 17ης Οκτωβρίου 2013, Schaible, C-101/12, EU:C:2013:661, σκέψη 25, και της 12ης Ιουλίου 2018, Spika κ.λπ., C-540/16, EU:C:2018:565, σκέψη 34).

83 Κατά πάγια νομολογία, η επιχειρηματική ελευθερία δεν συνιστά απόλυτο προνόμιο. Μπορεί να υπόκειται σε ευρύ φάσμα παρεμβάσεων της δημόσιας αρχής μέσω των οποίων μπορούν να επιβληθούν, προς το γενικό συμφέρον, περιορισμοί στην άσκηση της οικονομικής δραστηριότητας (αποφάσεις της 22ας Ιανουαρίου 2013, Sky Österreich, C-283/11, EU:C:2013:28, σκέψεις 45 και 46, της 17ης Οκτωβρίου 2013, Schaible, C-101/12, EU:C:2013:661, σκέψη 28, και της 26ης Οκτωβρίου 2017, BB construct, C-534/16, EU:C:2017:820, σκέψη 36).

84 Το άρθρο 17, παράγραφος 1, του Χάρτη προβλέπει ότι κάθε πρόσωπο δικαιούται να είναι κύριος των νομίμως κτηθέντων αγαθών του, να τα χρησιμοποιεί, να τα διαθέτει και να τα κληροδοτεί, και κανείς δεν μπορεί να στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνον για λόγους δημοσίας ωφέλειας, στις περιπτώσεις και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στον νόμο και έναντι δίκαιης και έγκαιρης αποζημιώσεως για την απώλειά της. Η χρήση των αγαθών μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς από τον νόμο, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο προς το γενικό συμφέρον.

85 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι το δικαίωμα ιδιοκτησίας το οποίο κατοχυρώνεται με τη διάταξη αυτή δεν συνιστά απόλυτο προνόμιο και ότι η άσκησή του μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί αυτοί ανταποκρίνονται πράγματι σε επιδιωκόμενους από την Ένωση σκοπούς γενικού συμφέροντος και δεν συνιστούν, σε σχέση προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, δυσανάλογη και ανεπίτρεπτη επέμβαση θίγουσα την ίδια την υπόσταση του ως άνω κατοχυρωμένου δικαιώματος (απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2016, Ledra Advertising κ.λπ. κατά Επιτροπής και ΕΚΤ, C-8/15 P έως C-10/15 P, EU:C:2016:701, σκέψεις 69 και 70).

86 Εξάλλου, επιβάλλεται επίσης η υπόμνηση ότι, κατά το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, επιτρέπεται η επιβολή περιορισμών στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που κατοχυρώνονται με αυτόν, όπως είναι η επιχειρηματική ελευθερία και το δικαίωμα ιδιοκτησίας, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί αυτοί προβλέπονται από τον νόμο, σέβονται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών και, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε σκοπούς γενικού συμφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων.

87 Η δυνάμει εθνικής ρυθμίσεως δυνατότητα των λαϊκών τραπεζών να περιορίζουν την εξόφληση των μέσων ιδίων κεφαλαίων όταν αυτό είναι αναγκαίο προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα κεφαλαιακά μέσα που εκδίδουν μπορούν να αποτιμηθούν ως μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 προβλέπεται από τον νόμο, κατά την έννοια του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη.

88 Το βασικό περιεχόμενο της επιχειρηματικής ελευθερίας την οποία εγγυάται το άρθρο 16 του Χάρτη και του δικαιώματος ιδιοκτησίας που κατοχυρώνεται με το άρθρο 17 του Χάρτη δεν θίγεται από εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στις υποθέσεις της κύριας δίκης, προβλέπουσα δυνατότητα περιορισμού της εξοφλήσεως μετοχών σε περίπτωση αποχωρήσεως εταίρου, η οποία αποσκοπεί στην πλήρωση της προϋποθέσεως του άρθρου 29, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 575/2013, προκειμένου οι μετοχές να είναι αποδεκτές ως μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1.

89 Πράγματι, αφενός, η δυνατότητα αυτή δεν συνεπάγεται στέρηση της ιδιοκτησίας και, επομένως, δεν συνιστά επέμβαση θίγουσα την ίδια την υπόσταση του δικαιώματος ιδιοκτησίας. Αφετέρου, η εν λόγω δυνατότητα, ακόμη και αν θεωρηθεί ότι περιορίζει την επιχειρηματική ελευθερία, σέβεται το βασικό περιεχόμενο της ελευθερίας αυτής, καθόσον δεν εμποδίζει την άσκηση της τραπεζικής δραστηριότητας. Συναφώς, το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι οι συνεταιριστικές εταιρίες λειτουργούν με βάση ιδιαίτερες αρχές οι οποίες τις διακρίνουν σαφώς από τους λοιπούς επιχειρηματίες (πρβλ. απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2011, Paint Graphos κ.λπ., C-78/08 έως C-80/08, EU:C:2011:550, σκέψη 55).

90 Όσον αφορά τους σκοπούς που επιδιώκει η επίμαχη στις υποθέσεις της κύριας δίκης ρύθμιση, πέραν του ότι η ρύθμιση αυτή, με την πρόβλεψη της εν λόγω δυνατότητας, αποσκοπεί στην πλήρωση της ως άνω προϋποθέσεως, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η ρύθμιση αυτή αποσκοπεί στη διασφάλιση αντιστοιχίσεως μεταξύ της νομικής μορφής και του μεγέθους μιας λαϊκής τράπεζας, καθώς και στην τήρηση των κανόνων προληπτικής εποπτείας της Ένωσης που διέπουν την άσκηση της τραπεζικής δραστηριότητας. Σύμφωνα με το αιτούν δικαστήριο, η εν λόγω ρύθμιση σκοπεί, ως εκ τούτου, να καταστήσει την εταιρική μορφή των λαϊκών τραπεζών πιο συνεπή προς τις δυναμικές της αγοράς αναφοράς, να διασφαλίσει μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα των τραπεζών αυτών, καθώς και να ενισχύσει τη διαφάνεια στην οργάνωση, την εκμετάλλευση και τις λειτουργίες τους.

91 Τέτοιοι σκοποί, οι οποίοι είναι ικανοί να διασφαλίσουν τη χρηστή διακυβέρνηση στον συνεταιριστικό τραπεζικό τομέα, τη σταθερότητα του τελευταίου καθώς και τη συνετή άσκηση της τραπεζικής δραστηριότητας, συμβάλλουν στην αποτροπή του ενδεχομένου αφερεγγυότητας των οικείων ιδρυμάτων, ήτοι ενός συστημικού κινδύνου, και, κατά συνέπεια, στη διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος.

92 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι σκοποί της διασφαλίσεως της σταθερότητας του τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος καθώς και της αποτροπής συστημικού κινδύνου συνιστούν σκοπούς γενικού συμφέροντος τους οποίους επιδιώκει η Ένωση (πρβλ. αποφάσεις της 19ης Ιουλίου 2016, Kotnik κ.λπ., C-526/14, EU:C:2016:570, σκέψεις 69, 88 και 91, της 20ής Σεπτεμβρίου 2016, Ledra Advertising κ.λπ. κατά Επιτροπής και ΕΚΤ, C-8/15 P έως C-10/15 P, EU:C:2016:701, σκέψεις 71 και 74, και της 8ης Νοεμβρίου 2016, Dowling κ.λπ., C-41/15, EU:C:2016:836, σκέψεις 51 και 54).

93 Πράγματι, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην οικονομία της Ένωσης. Οι τράπεζες και τα πιστωτικά ιδρύματα συνιστούν βασική πηγή χρηματοδοτήσεως για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις διάφορες αγορές. Επιπλέον, συχνά οι τράπεζες είναι στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους και αρκετές εξ αυτών λειτουργούν σε διεθνές επίπεδο. Για τον λόγο αυτό η αδυναμία εκπληρώσεως των υποχρεώσεων μίας ή περισσοτέρων τραπεζών ενέχει τον κίνδυνο ταχύτατης εξαπλώσεως στις λοιπές τράπεζες, είτε στο οικείο κράτος μέλος είτε σε άλλα κράτη μέλη. Τούτο ενέχει, συνακόλουθα, τον κίνδυνο αρνητικών δευτερογενών συνεπειών σε άλλους τομείς της οικονομίας (αποφάσεις της 19ης Ιουλίου 2016, Kotnik κ.λπ., C-526/14, EU:C:2016:570, σκέψη 50, και της 20ής Σεπτεμβρίου 2016, Ledra Advertising κ.λπ. κατά Επιτροπής και ΕΚΤ, C-8/15 P έως C-10/15 P, EU:C:2016:701, σκέψη 72).

94 Επιπλέον, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 81 και 104 των προτάσεών του, υφίσταται προφανές γενικό συμφέρον να διασφαλιστεί ότι μια επένδυση στα πρωτογενή μέσα ιδίων κεφαλαίων μιας τράπεζας δεν θα αποσυρθεί αιφνιδίως και να αποφευχθεί έτσι η έκθεση της τράπεζας αυτής καθώς και του συνόλου του τραπεζικού τομέα σε προληπτική αστάθεια.

95 Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι περιορισμοί στην άσκηση του δικαιώματος ιδιοκτησίας και, εφόσον υποτεθεί ότι υφίστανται, οι περιορισμοί στην άσκηση της επιχειρηματικής ελευθερίας οι οποίοι απορρέουν από ρύθμιση όπως η επίμαχη στις υποθέσεις της κύριας δίκης ανταποκρίνονται πράγματι σε σκοπούς γενικού συμφέροντος τους οποίους αναγνωρίζει η Ένωση, κατά την έννοια του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη.

96 Επιπλέον, οι περιορισμοί αυτοί τηρούν την αρχή της αναλογικότητας εφόσον δεν βαίνουν πέραν του αναγκαίου μέτρου, με βάση την προληπτική κατάσταση των οικείων τραπεζών, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα κεφαλαιακά μέσα που εκδίδουν οι εν λόγω τράπεζες είναι αποδεκτά ως μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει. Προς τούτο, θα πρέπει να λάβει υπόψη, μεταξύ άλλων, τα στοιχεία τα οποία διαλαμβάνονται στο άρθρο 10, παράγραφος 3, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 241/2014.

97 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος και στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 29 του κανονισμού 575/2013, το άρθρο 10 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 241/2014 καθώς και τα άρθρα 16 και 17 του Χάρτη έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε ρύθμιση κράτους μέλους η οποία απαγορεύει στις εγκατεστημένες στο έδαφός του λαϊκές τράπεζες να αρνούνται την εξόφληση μέσων ιδίων κεφαλαίων, πλην όμως επιτρέπει στις τράπεζες αυτές να αναβάλλουν, για απεριόριστο χρονικό διάστημα, την εξόφληση του μεριδίου του αποχωρούντος εταίρου και να περιορίζουν το προς εξόφληση ποσό εν όλω ή εν μέρει, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί της εξοφλήσεως που αποφασίζονται στο πλαίσιο ασκήσεως της δυνατότητας αυτής δεν βαίνουν πέραν του αναγκαίου μέτρου, με βάση την προληπτική κατάσταση των οικείων τραπεζών, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα κεφαλαιακά μέσα που εκδίδουν οι εν λόγω τράπεζες είναι αποδεκτά ως μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1, λαμβανομένων ιδίως υπόψη των στοιχείων τα οποία διαλαμβάνονται στο άρθρο 10, παράγραφος 3, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 241/2014, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

98 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 63 επ. ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε ρύθμιση κράτους μέλους η οποία προβλέπει ανώτατο όριο ενεργητικού για την άσκηση τραπεζικών δραστηριοτήτων από λαϊκές τράπεζες εγκατεστημένες στο έδαφος του κράτους μέλους και συσταθείσες υπό τη μορφή συνεταιριστικών εταιριών περιορισμένης ευθύνης με μετοχές, πέραν του οποίου οι τράπεζες αυτές υποχρεούνται να μετατραπούν σε ανώνυμες εταιρίες, να μειώσουν το ενεργητικό τους κατά τρόπο ώστε να μην υπερβαίνει το εν λόγω ανώτατο όριο ή να τεθούν σε εκκαθάριση.

99 Κατά το άρθρο 63, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, απαγορεύεται οποιοσδήποτε περιορισμός των κινήσεων κεφαλαίων μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών.

100 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, ελλείψει ορισμού, στη Συνθήκη ΛΕΕ, της έννοιας των «κινήσεων κεφαλαίων», κατά το άρθρο 63, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει την ενδεικτική αξία της ονοματολογίας των κινήσεων κεφαλαίων που περιλαμβάνεται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 88/361/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 1988, για τη θέση σε εφαρμογή του άρθρου 67 της Συνθήκης [ΕΚ (το οποίο καταργήθηκε με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ)] (ΕΕ 1988, L 178, σ. 5) (αποφάσεις της 27ης Ιανουαρίου 2009, Persche, C-318/07,

EU:C:2009:33, σκέψη 24, της 10ης Νοεμβρίου 2011, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, C-212/09, EU:C:2011:717, σκέψη 47, και της 22ας Οκτωβρίου 2013, Essent κ.λπ., C-105/12 έως C-107/12, EU:C:2013:677, σκέψη 40).

101 Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει ότι συνιστούν κινήσεις κεφαλαίων, κατά την έννοια του άρθρου 63, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, μεταξύ άλλων, οι καλούμενες «άμεσες» επενδύσεις, ήτοι οι επενδύσεις υπό μορφή συμμετοχής σε επιχείρηση διά της κατοχής μετοχών οι οποίες παρέχουν τη δυνατότητα ουσιαστικής συμμετοχής στη διαχείριση και στον έλεγχο της επιχειρήσεως αυτής, καθώς και οι καλούμενες επενδύσεις «χαρτοφυλακίου», ήτοι οι επενδύσεις υπό μορφή αποκτήσεως αξιογράφων στην αγορά κεφαλαίων με μοναδική πρόθεση την τοποθέτηση χρημάτων και χωρίς πρόθεση ασκήσεως επιρροής στη διαχείριση και τον έλεγχο της επιχειρήσεως [αποφάσεις της 11ης Νοεμβρίου 2010, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, C-543/08, EU:C:2010:669, σκέψη 46, της 22ας Οκτωβρίου 2013, Essent κ.λπ., C-105/12 έως C-107/12, EU:C:2013:677, σκέψη 40, και της 26ης Φεβρουαρίου 2019, X (Εγκατεστημένες σε τρίτες χώρες ενδιάμεσες εταιρίες), C-135/17, EU:C:2019:136, σκέψη 26].

102 Όσον αφορά τις δύο αυτές μορφές επενδύσεων, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι ως «περιορισμοί», κατά την έννοια του άρθρου 63, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, πρέπει να χαρακτηρίζονται εθνικά μέτρα τα οποία είναι ικανά να εμποδίσουν ή να περιορίσουν την απόκτηση μετοχών στις οικείες επιχειρήσεις ή τα οποία είναι ικανά να αποτρέψουν τους επενδυτές από άλλα κράτη μέλη να επενδύσουν στο κεφάλαιο των επιχειρήσεων αυτών (αποφάσεις της 21ης Οκτωβρίου 2010, Ίδρυμα Τύπου, C-81/09, EU:C:2010:622, σκέψη 55, της 10ης Νοεμβρίου 2011, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, C-212/09, EU:C:2011:717, σκέψη 48, και της 22ας Οκτωβρίου 2013, Essent κ.λπ., C-105/12 έως C-107/12, EU:C:2013:677, σκέψη 41).

103 Εν προκειμένω, η επίμαχη στις υποθέσεις της κύριας δίκης ρύθμιση προβλέπει ανώτατο όριο ενεργητικού για την άσκηση τραπεζικών δραστηριοτήτων από ιταλικές λαϊκές τράπεζες συσταθείσες υπό τη μορφή συνεταιριστικών εταιριών περιορισμένης ευθύνης με μετοχές πέραν του οποίου οι τράπεζες αυτές υποχρεούνται να μετατραπούν σε ανώνυμες εταιρίες, να μειώσουν το ενεργητικό τους κατά τρόπο ώστε να μην υπερβαίνει το ανώτατο αυτό όριο ή να τεθούν σε εκκαθάριση.

104 Ωστόσο, μια τέτοια ρύθμιση, περιορίζοντας το μέγεθος της οικονομικής δραστηριότητας που μπορούν να ασκήσουν οι ιταλικές τράπεζες οι οποίες έχουν συσταθεί υπό συγκεκριμένη νομική μορφή, είναι ικανή να αποτρέψει επενδυτές άλλων κρατών μελών πλην της Ιταλικής Δημοκρατίας και τρίτων κρατών να αποκτήσουν συμμετοχή στο κεφάλαιο των εν λόγω τραπεζών και, κατά συνέπεια, συνιστά περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων κατ' αρχήν απαγορευόμενο από το άρθρο 63 ΣΛΕΕ.

105 Κατά πάγια νομολογία, εθνικά μέτρα τα οποία περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων μπορεί να δικαιολογούνται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος, εφόσον είναι κατάλληλα να διασφαλίσουν την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και δεν βαίνουν πέραν του αναγκαίου προς τούτο μέτρου (απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 2011, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, C-212/09, EU:C:2011:717, σκέψη 81 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι εθνική ρύθμιση δύναται να αποτελέσει δικαιολογημένο εμπόδιο στην άσκηση θεμελιώδους ελευθερίας όταν υπαγορεύεται από λόγους οικονομικής φύσεως με τους οποίους επιδιώκεται σκοπός γενικού συμφέροντος (απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 2013, Essent κ.λπ., C-105/12 έως C-107/12, EU:C:2013:677, σκέψη 52 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

106 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως κρίθηκε στις σκέψεις 90 έως 95 της παρούσας αποφάσεως, η επίμαχη στις υποθέσεις της κύριας δίκης ρύθμιση ανταποκρίνεται σε σκοπούς γενικού συμφέροντος τους οποίους αναγνωρίζει η Ένωση.

107 Κατά συνέπεια, υπό την επιφύλαξη ότι το προβλεπόμενο με τη ρύθμιση αυτή ανώτατο όριο του ενεργητικού, από την τήρηση του οποίου η εν λόγω ρύθμιση εξαρτά την άσκηση της τραπεζικής δραστηριότητας από ιταλικές λαϊκές τράπεζες συσταθείσες υπό τη μορφή συνεταιριστικών εταιριών περιορισμένης ευθύνης με μετοχές, είναι κατάλληλο να διασφαλίσει την επίτευξη των σκοπών αυτών και δεν βαίνει πέραν του αναγκαίου προς τούτο μέτρου, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει, ο περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων που απορρέει από την εν λόγω ρύθμιση είναι δικαιολογημένος.

108 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 63 επ. ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε ρύθμιση κράτους μέλους η οποία προβλέπει ανώτατο όριο ενεργητικού για την άσκηση τραπεζικών δραστηριοτήτων από λαϊκές τράπεζες εγκατεστημένες στο έδαφος του κράτους μέλους και συσταθείσες υπό τη μορφή συνεταιριστικών εταιριών περιορισμένης ευθύνης με μετοχές, πέραν του οποίου οι τράπεζες αυτές υποχρεούνται να μετατραπούν σε ανώνυμες εταιρίες, να μειώσουν το ενεργητικό τους κατά τρόπο ώστε να μην υπερβαίνει το εν λόγω ανώτατο όριο ή να τεθούν σε εκκαθάριση, υπό την προϋπόθεση ότι η ρύθμιση αυτή είναι κατάλληλη να διασφαλίσει την επίτευξη των σκοπών γενικού συμφέροντος που επιδιώκει και δεν βαίνει πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη των σκοπών αυτών μέτρου, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

Επί των δικαστικών εξόδων

109 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 29 του κανονισμού (ΕΕ) 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012, το άρθρο 10 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 241/2014 της Επιτροπής, της 7ης Ιανουαρίου 2014, για τη συμπλήρωση του κανονισμού 575/2013 όσον αφορά τα ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα για τις απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων για ιδρύματα, καθώς και τα άρθρα 16 και 17 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε ρύθμιση κράτους μέλους η οποία απαγορεύει στις εγκατεστημένες στο έδαφός του λαϊκές τράπεζες να αρνούνται την εξόφληση μέσων ιδίων κεφαλαίων, πλην όμως επιτρέπει στις τράπεζες αυτές να αναβάλλουν, για απεριόριστο χρονικό διάστημα, την εξόφληση του μεριδίου του αποχωρούντος εταίρου και να περιορίζουν το προς εξόφληση ποσό εν όλω ή εν μέρει, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί της εξοφλήσεως που αποφασίζονται στο πλαίσιο ασκήσεως της δυνατότητας αυτής δεν βαίνουν πέραν του αναγκαίου μέτρου, με βάση την προληπτική κατάσταση των οικείων τραπεζών, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα κεφαλαιακά μέσα που εκδίδουν οι εν λόγω τράπεζες είναι αποδεκτά ως μέσα κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1, λαμβανομένων ιδίως υπόψη των στοιχείων τα οποία διαλαμβάνονται στο άρθρο 10, παράγραφος 3, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 241/2014, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.**

2) **Τα άρθρα 63 επ. ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε ρύθμιση κράτους μέλους η οποία προβλέπει ανώτατο όριο ενεργητικού για την άσκηση τραπεζικών δραστηριοτήτων από λαϊκές τράπεζες εγκατεστημένες στο έδαφος του κράτους μέλους και συσταθείσες υπό τη μορφή συνεταιριστικών εταιριών περιορισμένης ευθύνης με μετοχές, πέραν του οποίου οι τράπεζες αυτές υποχρεούνται να μετατραπούν σε ανώνυμες εταιρίες, να μειώσουν το**

ενεργητικό τους κατά τρόπο ώστε να μην υπερβαίνει το εν λόγω ανώτατο όριο ή να τεθούν σε εκκαθάριση, υπό την προϋπόθεση ότι η ρύθμιση αυτή είναι κατάλληλη να διασφαλίσει την επίτευξη των σκοπών γενικού συμφέροντος που επιδιώκει και δεν βαίνει πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη των σκοπών αυτών μέτρου, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

(υπογραφές)